

INGEZONDEN

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

★

LEVERBESCHADIGING DOOR TERPENTIJSURROGAAT

De volgende ervaring lijkt mij waard te worden gepubliceerd:

Drie werknemers, die gezamenlijk werk verricht en, werden vrijwel tegelijkertijd ziek onder de volgende verschijnselen: algemeen malaisegevoel, onpasselijkheid, hoofdpijn, flinken icterus, ontkleurde ontlasting, zwarte urine, vergroote, bij druk pijnlijke lever. Min of meer in tegenstelling tot het sterke malaisegevoel hadden zij géén koorts; de pols was weinig versneld. Op het eerste oogenblik gingen mijn gedachten uit naar icterus catarrhalis. Toen echter de patiënten klaagden over de onaangename atmosfeer, waarin zij moesten werken, leek een andere oorzaak mogelijk te zijn.

Wat was namelijk het geval? Het werk bestond uit het verven van klompen. De verf wordt daartoe geschikt gemaakt (dun-vloeibaar) door aanmenging met een product, dat voorheen niet in den handel was, maar thans in de verf terpentijn vervangt. Dit surrogaat is donker gekleurd, dun-vloeibaar en verspreidt een damp, die de slijmvliezen prikkelt en een weeën, walgelijken reuk en smaak heeft.

De internist onderzocht 2 van de 3 patiënten en stelde een belangrijken graad van leverbeschadiging vast. Het ziektebeeld was anders dan dat van icterus catarrhalis en van de ziekte van WEIL.

Er waren verschillende factoren, die ik hier niet in het breede wil verhalen, maar die het mijns inziens zeker maken, dat er een toxische leverbeschadiging bestond.

De arbeidsinspectie heeft verklaard, de chemische samenstelling der verdachte stof nader te willen onderzoeken. Vooral wordt hier gedacht aan de mogelijkheid van vergiftiging door een gechloreerde kool-waterstofverbinding.

Om geen tijd te verliezen besloot ik de collegae alvast op het bovenstaande opmerkzaam te maken; het zal zeker nuttig zijn, indien bij gelijksoortige ervaring de betrokken collega(e) zou(den) willen medewerken.

Sneek, 3 April 1942

H. GERRITSMa

OVER DE „MORPHOGENETISCHE KRACHT”

Een dezer dagen las ik in een boek van dr. M. TAUSK 1) over het begrip „*morphogenetische of vormende werking* van hormonen”. In 1934 koos ik deze benaming, toen ik schreef 2): „Zonder op 't oogenblik deze kracht nader te beschrijven, kunnen wij die geheimzinnige kracht, die de regeneratieprocessen beïnvloedt, een *vormgevende of ook morphogenetische kracht* noemen”.

In hetzelfde boek schreef ik: „GLEY 3) heeft deze vormbeïnvloedende increten, hormonen genoemd”.

Een van mijn stellingen bij mijn promoveeren 4) luidde als volgt: „Een regeneratieproces, in een organisme met te weinig *morphogenetische kracht*, geeft aanleiding tot het ontstaan van een tumor”.

Rotterdam, 2 April 1942

S. A. TEN BOKKEL HUININK

SCABIESBESTRIJDING

Met aandacht heb ik de meeningen gelezen van collega HERMANS over de scabiesbestrijding (dit *Tijdschrift* van 14 Maart, blz. 626) en van coll. VLEUGELS SCHUTTER en van coll. VAN PUTTE (dit *Tijdschrift*, 28 Maart, blz. 789).

1) M. TAUSK, *De hormonen*. Erven J. BIJLEVELD, Utrecht, 1941, (blz. 31).

2) S. A. TEN BOKKEL HUININK, *Kwaadaardige gezwellen*. NIJGH en VAN DITMAR N.V., Rotterdam, 1934, blz. 22.

3) E. GLEY, *Les grandes problèmes de l'endocrinologie*. BAILLIÈRE et fils, Parijs 1926.

4) S. A. TEN BOKKEL HUININK, *De voeding van de gezonde en zieke werklozen*. NIJGH en VAN DITMAR N.V., Rotterdam 1936.

Over het geheel genomen ben ik het met coll. HERMANS volkomen eens. Voor de scabies-behandeling raad ik steeds aan in het zelfde ziekenhuis (voordeelen: geschoold personeel, aanwezigheid van bad, gelegenheid tot desinfectie) de volgende kuur te doen en schrijf daar-toe aan volwassen personen deze zalf voor: R./ sulf. praecipit. 75, carbon. kalic. 15, vasel. Chesebr. flav. q.s. ad 300., dus een zalf. waarin het keratolyticum geen 10 pCt., doch 5 pCt. bedraagt. Alleen voor intelligente personen, die over goede hulp in eigen woning kunnen beschikken en die, om welke reden dan ook, slechts thuis willen worden behandeld, maak ik een uitzondering

Lakens en sloopen van bedden worden den dag der behandeling door het ziekenhuis-personeel afgehaald en aldaar in den oven bij 120° C. gedesinfecteerd, gedurende den tijd dat de patiënt zijn kuur ondergaat.

Op een afgesproken uur begeeft de scabieslijder zich met een koffertje, waarin zich de zalf bevindt en een pak, dat hij de laatste 8 dagen niet heeft gedragen naar het ziekenhuis en wordt daar, na geheel ontkleed te zijn, door een bekwamen helper gedurende 5 à 10 minuten met groene zeep ingesmeerd (buiten het hoofd geen enkel plekje overslaan) en dan in een warm bad gestopt, waarin hij 20 tot 25 minuten blijft; aan het eind wordt alle zeep goed verwijderd. Met behulp van een badhanddoek wordt dan het geheele lichaam flink afgewreven, waarna de zalf wordt ingesmeerd. Daarna trekt hij zijn ondergoed, dat tegelijk met de lakens en sloopen is ontsmet, weer aan en het andere pak.

Den volgende dag ondergaat de patiënt weer dezelfde behandeling, alleen heeft er geen desinfectie plaats. Den derden dag gebruikt hij slechts een warm bad zonder zeep; wanneer dit thuis kan geschieden is dus dien dag de gang naar het ziekenhuis onnoodig; ook wordt er dan geen zwavelzalf meer ingesmeerd, doch de een of andere zachte zalf of crème, hetgeen nog eenige dagen wordt voortgezet om de huid weer geheel te kalmeeren. Aanbeveling verdient het op beide avonden van de eigenlijke kuur, 's avonds voor het naar bed gaan de ergst aangetaste plaatsen van het lichaam, zooals bij voorbeeld de handen en zoo voort met een weinig van de overgebleven zalf in te smeren en katoenen handschoenen te laten dragen gedurende den nacht.

Dekens en ander beddegoed worden de eerste dagen flink uitgeklopt en naar buiten gedragen. Dat deze ook ontsmet moeten worden, zooals collega VLEUGFLS SCHUTTER hier wil, die het zelfs als een kunstfout beschouwt dit na te laten, acht ik mijns inziens geheel overbodig. Ik kan mij niet herinneren, dat bij nauwkeurig volgen van de hierboven medegedeelde behandeling deze niet aan de verwachting, dat wil dus zeggen: de genezing van de scabies, heeft beantwoord.

Natuurlijk kan deze snelle kuur, als men de besprokene zoo noemen wil (ofschoon deze naam veel eer kan worden toegepast op de door OPPENHEIM aangegeven wijze van behandeling) niet bij zwakke personen of jonge kinderen worden toegepast, bij wie de huid te gevoelig is voor deze behandeling of bij personen die bij voorbeeld tegelijkertijd aan een eczeem lijden. Dan moeten andere zalven worden voorgeschreven en daar ze, zooals van zelf spreekt, veel minder sterk werken, nochtzakelijkerwijze langer worden gebruikt. Ook het insmeren met groene zeep vóór de zalf en het afwrijven met een badhanddoek dient bij hen te worden vermeden.

Het zou mij echter te ver voeren hierop dieper in te gaan. Met nadruk wil ik er nog op wijzen, dat alle personen uit het gezin, ook bij wie men geen verschijnselen kan vaststellen, een kuur moeten doormaken.

De behandeling, zooals collega VAN PUTTE deze aangeeft, laat ik liever buiten beschouwing, daar ze mij voor den patiënt zeker niet aangenerlijker lijkt en zeker iets langer duurt dan de hierboven medegedeelde.

Arnhem 2 April 1942

A. LOMMEN

SCABIESBESTRIJDING

Duister is mij het feit, waarom HERMANS in zijn repliek zichzelf onjuist citeert door te schrijven over een scabiesbehandeling van „een of twee maal 24 uur”, terwijl hij in zijn aanwijzing voor de behandeling van schurft alleen twee maal 24 uur adviseert. Even duister is mij het feit, waarom HERMANS in denzelfden zin ook mij onjuist citeert door te schrijven, dat mijn scabiespatiënten wordt geadviseerd om „acht maal 24 uur in

met zwavelvaseline doordrenkt ondergoed te blijven leven". De scabieskuur, die ik heb geadviseerd, duurt toch zeven maal 24 uur. Waarom gebruikt HERMANS (nog steeds in denzelfden zin) den onjuisten term van „met zwavelvaseline doordrenkt ondergoed", waar in feite slechts sprake is van zwavelzalfbevattende onderkleeren? Voor doordrenking is de hoeveelheid voorgeschreven zalf te gering. Verder ben ik ervan overtuigd dat „te blijven leven" in die zwavelzalfbevattende onderkleeren gedurende 7 dagen erg meevalt, getuige de gludere gezichten van de scabiespatiënten die blij zijn, dat zij van hun hevigen jeuk zijn bevrijd en weer lekker kunnen slapen. En bijzonder tevreden zijn juist die patiënten, die tevoren al eens zoo'n barbaarsche borstelkuur met groene zeep hadden door-gemaakt, en desondanks toch nog niet waren genezen.

Waarom tracht HERMANS verder te suggereeren dat ik zoo'n bezwaar heb tegen baden? Ik kan slechts verklaren, dat ik er in het algemeen voor ben en er zelf van houd! Maar scabieslijders, eczemaalijders of lijders aan een of anderen vorm van pyodermie raad ik af om zich als onderdeel van de behandeling te baden met water en zeep, omdat ik meen, dat in deze gevallen de voordeelen van baden uit „hygiënisch en paedagogisch" standpunt bekeken, verre worden overtroffen door de nadeelen van therapeutisch standpunt uit beschouwd. En heel logisch verlangt de scabieslijder in de eerste plaats therapie van ons.

Verder zijn er ongetwijfeld patiënten, die zonder bijvoeging van carbonas kalicus door 25 pCt. zwavelvaseline een flinke huidprikkeling of een eczeem kunnen krijgen. Ik heb daarop in mijn ingezonden stuk dan ook de aandacht van den lezer gevestigd. Maar ik heb er tevens de aandacht op gevestigd, dat pas door toevoeging van 10 pCt. van den sterk alcalisch reagerenden carbonas kalicus zooals HERMANS dat adviseert, de irritatie en eczeemvorming in den regel, en in veel ernstiger mate ontstaan. En juist ook om deze kern van de zaak draait HERMANS heen, in plaats van erop in te gaan.

Vat ik samen, dan citeert HERMANS dus in zijn repliek zichzelf en mij onjuist, chargeert mijns inziens overmatig, en ontwijkt de kern van het vraagstuk, hetgeen ik alles bij elkaar eigenlijk paedagogisch niet vind verantwoord.

Haarlem, 6 April 1942

P. J. VAN PUTTE

NOG EENS DE PENISVERMINKING

Van collega CH. W. F. WINCKEL te Amsterdam ontving ik naar aanleiding van mijn artikel over automutilatio membri virilis een brief, hem in de pen gegeven door de zinsnede over de opzettelijk toegebrachte penisverwonding. Hij laat zijn brief vergezeld gaan van een lantaarnplaatje uit de collectie van hem en collega COLAÇO BELMONTE, waarop een bruin-gebrande man te zien is, wiens penis voor het grootste gedeelte ontbreekt en wiens rechter hand schuil gaat in een met bloed doordrenkt verband. WINCKEL schrijft onder andere: „Wij zagen in Dessié in het basishospitaal der Nederlandsche ambulance 3 patiënten met afgesneden penis; nooit waren testes of scrotum mede verwijderd. De 3 patiënten hadden den grooten afstand van het gevechtsterrein tot ons (ongeveer 200 km) loopende afgelegd. Het afsnijden van den penis is als het ware een volksgebruik in Abessinië, er zijn stammen, waar een jongeman alleen een vrouw kan krijgen, als hij den gedroogden penis van een verslagen vijand als trophée aan zijn aanstaanden schoonvader kan toonen, dus als bewijs van moed. Wellicht zijn er ook animistische gevoelens in het spel, die in Ned. Indië de Dajaks, Papoea's en zoo voort tot koppensnellen brachten, waarbij het gepraepareerde hoofd de levenskracht van den lateren bezitter moet verhoogen".

Rotterdam, 3 April 1942

A. G. J. HERMANS

BERICHTEN

★

BUITENLAND

DUITSCHLAND. — De v. EICKEN PRIJS. De v. EICKENprijs werd in het jaar 1941 bestemd voor werken op neus-, keel- en oorheelkundig gebied. De namen der prijswinnaars en de titels hunner bekroonde geschriften luiden: prof. LANGENBECK (Leipzig) *Symmetriegesetz der erblichen Taubheit*, dr. WALTER STUPKA (Innsbruck) *Die Missbildungen und*